СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 161. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 16-го липня 1941. No. 161. Jersey City, N. J., Wednesday, July 16, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАДЕРЖАННЯ НОВОБРАНЦІВ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт та ціла адміністрація почали змагання за впровадження нового закону, який уповажнив би уряд до задержання понад 1,000,000 новобранців та членів національної ґвардії довше як один рік служби у війську. Мимо перестороги з боку спікера Рейборна й демократичного лідера МекКормека, що таке намагання президента Рузвелта стріне поразку в Конґресі, адміністрація таки приготовляє законопроєкт для задержання новобранців довше у війську. Штаб армії мав переконати більшість конґресових лідерів про необхідність продовження військової служби.

НЕМА ПОКИЩО МОВИ ПРО ВИСИЛКУ АРМІЇ ПОЗА ГРАНИЦІ ЗАХІДНЬОЇ ПІВКУЛІ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт, стоячи в обличчі великої опозиції в Конґресі в справі анулювання закону, який забороняв висилку американської армії поза межі західньої півкулі, згодився, що покищо цей проект не буде братися під увагу, й тому нема зараз й мови про висилку нового американського експедиційного корпусу до Европи.

НАКС ЗАПЕРЕЧУЄ ТАЙНИЙ ПАКТ З АНҐЛІЙСЬКОЮ ФЛЬОТОЮ.

ВАШИНГТОН.—Секретар маринарки полковник Накс заявив перед Сенатським Морським Комітетом, що американська фльота не є звязана жадним тайним пактом з анґлійською фльотою для спільної акції на Атлантику. Він сказав, що американські кораблі не були у воєнній зоні, яку очеркнув президент Рузвелт. Вправді американські кораблі випливають куди дальше на море як передтим, але це, як заявив секретар маринарки, тільки звичайне патролювання.

ЗВІЛЬНИЛИ ТРЬОХ НІМЕЦЬКИХ ПРОПАҐАНДИСТІВ.

ВАШИНГТОН. — Американський уряд звільнив з тюрми трьох німецьких пропаґандистів, а саме д-ра Курта Г. Ріта, б. німецького посла в Австрії, д-ра М. Заппа й Гунтера Тонна, що їх були арештували за переступлення закону про реєстрацію чужинецьких пропаґандивних аґентур.

Правдоподібно звільнення цих німців стоїть в тісному звязку зо сподіванням звільненням двох американських журналістів німецького владою, а саме Дж. Алена й Р. Готелета, яких від кількох місяців держить німецька поліція за здогадливу „шпіонажу".

ЛЯ ҐВАРДІЯ ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД МИРОВОЮ ОФЕНЗИВОЮ ГІТЛЕРА.

НЮ ЙОРК. — Посадник міста Ню Йорку Ля Ґвардія заявив перед групою південно-американських педагогів, що Гітлер збирається почати велику мирову офензиву в північній і полудневій Америках. Ці відомости мав передати один член німецької амбасади у Вашинґтоні певній групі американських ізоляціоністів.

Ля Ґвардія не сказав докладніше, як і коли Гітлер задумує почати цю „мирову офензиву"; він обмежився тільки до того, що це правдива заява, що Гітлер є „невідповідальним фанатиком", і що Америка не позволить йому опанувати цілий світ.

СОМНЕР ВЕЛЕС ПРО АЗОРИ.

ВАШИНГТОН. — Підсекретар стейту Сомнер Велес заявив, що уряд Злучених Держав Америки не має жадних замірів щодо Азорів. Одначе він заявив, що це дуже важне для Америки, щоб ці острови стали в приятельських руках, цебто, щоб вони не попали під німецьке панування.

В минулу суботу американський уряд офіційно запевнив португальського міністра д-ра Антонія де Біянчі, що Америка не має жадних ворожих замірів щодо Азорів і других островів, що є під контролею Портуґалії.

ДОМАГАЮТЬСЯ СЛІДСТВА НАД БРИТІЙСЬКИМ ПОСЛОМ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Бортон Ґвілер заатакував дуже гостро британського посла полк. Дж. Веджвуда за його критику американського конґресу в Бостоні. Згаданий британець мав сказати в Бостоні, що Америка не має відповідного конґресу, який вмів би співділати з президентом Рузвелтом.

Ґвілера, який домагається офіційного доходження в справі пропаґандивної діяльности полк. Веджвуда, піддержали другі републиканські сенатори і конґресмени як Шафер, Най, Тобей і др.

ІКЕС НАЗИВАЄ ЛИНДБЕРҐА „НАЦИСТИЧНИМ ІНСТРУМЕНТОМ".

НЮ ЙОРК. — Виступаючи з промовою на французькому святі Бастилії в Менгетан Сентер, секретар внутрішніх справ, Гаролд Ікес, оскаржив Ч. Линдберґа, що він є інструментом Гітлера та чекає на приказ з Берліна, щоб почати свою політичну критику в Америці. Це була найгостріша критика, яка колибудь була висказана на адресу опозиції визначним членом кабінету президента Рузвелта.

УМАНСЬКИЙ КАЖЕ ВЕЛЕСОВІ ПРО ПОТРЕБИ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ

Совєтський амбасадор Константин Уманський зложив офіційну візиту підсекретареві стейту С. Велесові та передискутував з ним ці запотребування Росії, які представив він департаментові стейту минулого тижня. Уманський заявив американським журналістам, що підписання пакту з Анґлією викликало „ентузіязм" в Москві та є дуже „популярне" серед совєтських мас.

Уманський заявив, що совєтська амбасада буде випускати двічі в тиждень спеціяльні бюлетени, щоб інформувати американську публичну опінію про хід німецько-большевицької війни.

Совєтські кола не скривають думок, що Японія заохочена тепер війною СССР з Німеччиною, рішиться скоро на якийсь воєнний крок на Далекому Сході.

Департамент стейту ще й досі не висказав своєї офіційної опінії про підписання анґлійсько-совєтського пакту минулої неділі.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ АМЕРИКИ ПІДДЕРЖУЄ РУЗВЕЛТА

Роберт Майнор, секретар комуністичної партії Америки, заявив, що американські комуністи в цілости будуть піддержувати заграничну політику президента Рузвелта й будуть проти страйків у воєнній промисловости. Він не сказав, чи комуністи в Америці помилялися, коли поборювали Рузвелта або підбурювали робітників до страйків в центрах воєнної індустрії. Майнор висказав сподівання, що червона армія побє німецьку інвазію на СССР.

НАКС КАЖЕ, ЩО ВІН ВОЛИТЬ ВІЙНУ ЯК ГІТЛЄРІВ МИР

Полк. Френк Накс знагоди його назначення секретарем маринарки тому рік назад, заявив, що він сподіється, що американська допомога Анґлії не запровадить Америку до війни. Одначе, він додав, що він вибравби скорше війну як здачу на мир з Гітлером. Накс сказав, що він не вірить, щоб „вільні, незалежні демократичні Злучені Держави Америки могли жити в світі, опанованім нацистами".

СОВЄТИ ГОЛОСЯТЬ ПРО НОВІ ВЕЛИКІ ПЕРЕМОГИ НА СУШІ, МОРІ Й ПОВІТРЮ

Згідно з тим, що подає Юнайтед Прес зМоскви, то друга німецька офензива проти лінії Сталіна, а в наступі на Ленінград, Москву і Київ, зістала цілковито стримана, подібно як і перша. Тільки, що тим разом, як кажуть Совєти, забрало їм всього два дні, щоб ту офензиву стримати. Та совєтські війська не тільки стримали німецькі наступи, але ще завдали німцям великих втрат. І так на Балтику совєтські летуни заатакували великий німецький конвой, що був призначений для транспорту війська. Вислід був такий, як подають совєтські звідомлення, що знищено 13 німецьких транспортових кораблів, два контрторпедові й корабель, що був наладований повзами. Про інші боєві фронти кажеться, що ставиться опір, а в деяких місцях совєтські війська переходять до проти-наступів. Особливо перемоги мали віднести совєтські війська, як подають совєтські звідомлення, в Україні, десь на захід від Києва, де забрано в полон 3,000 німецьких вояків і багато зброї. Знову в наступі німців в напрямі на Москву, совєтські війська, як кажуть Совєти, знищили до 100 німецьких повзів.

НІМЦІ ЗНОВУ ЗБУВАЮТЬ ПОДІЇ МОВЧАНКОЮ

Німецький генеральний штаб знову не подає в звідомленню нічого нового, бо каже кількома словами, що „пролом на східньому фронті продовжується згідно з пляном". Знову німецьке радіо розголошує, що Совєти „пробували напасти на Балтику". А „неофіційні німецькі кола", як подає „Юнайтед Прес", заявляють, що німці ідуть з цілою силою вперед в напрямі Ленінґраду і Києва і заповідають, що упадок Києва є неминучий. Та виходить, що до Києва ще далеко, бо говориться про бомбардування Житомира. Сам Київ має горіти, бо є часто бомбардований.

ІДЕ В ПЕРШУ ЧЕРГУ ПРО ЛЄНІНҐРАД

Так виглядає, що німцям особливо залежить на тому, щоб впершу чергу заняти Ленінґрад. Тому натискають сильно на ленінградську округу спільні фінсько-німецькі частини з боку Карельської шийки.

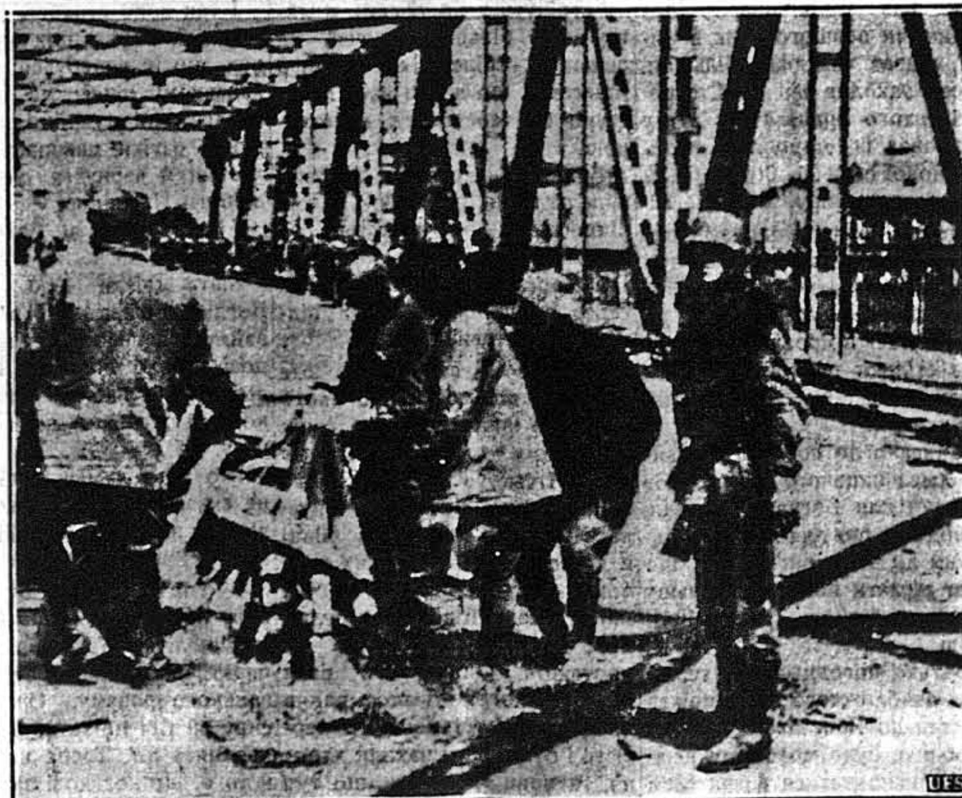

РОСІЙСЬКІ БРАНЦІ.—Німець сторожить над російськими бранцями, котрих поставлено до усунення поломаних предметів з мосту на ріці Двині, недалеко від сталінової лінії (Німецька світлина).

БРИТАНІЯ ВЖЕ НАРІВНІ ЩОДО ЛЕТУНСЬКОЇ СИЛИ З НІМЕЧЧИНОЮ

ЛОНДОН. — Незабаром Британія відплатиться Німеччині за бомбардування Лондону й інших британських міст. І то відплатиться в такий спосіб, що Німеччина потерпить більше ніж терпів Лондон, ніж терпіли британські міста від німецьких бомбардовань. Таке заповів британцям Винстон Чорчіл, додаючи, що й Італія відчує ще британську повітряну силу, яка тепер уже дорівнює німецькій, а в скорому часі її перевищить.

Не буде замирення з Гітлером!

Ще заповів британський премієр, що Британія не заключить під ніяким оглядом перемиря чи мирового договору з Гітлером і „його генгом".

СОВЄТСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР ВІДБУДОВУЄ ДАВНЮ ПОЛЬЩУ.

ЛОНДОН.— В Лондоні підпишуть на днях договір між СССР і польським урядом на вигнанню. Від СССР підпише совєтський амбасадор І. Майський, а від Польщі ґен. Сікорскі, польський премієр. Згідно з тим договором Совєти мають визнати незалежну польську державу в передвоєнних границях, себто в тих, які Польща мала, заки зачалась німецько-польська війна. Совєти теж уневажнять договір з Німеччиною, яким поділено Польщу в той спосіб, що Західня Україна і Білорусь, що були під Польщею, дістались до Совєтів. Крім того Совєти мають дати згоду на створення у Совєтах окремої незалежної, польської армії. Анґлійська преса подає, що Польща певно дістане від Совєтів давні західньо-українські, білоруські та литовські землі.

МОСКВА ЗАПОВІДАЄ УПАДОК ГІТЛЕРА.

МОСКВА. — Поневолені Німеччиною народи і держави будуть визволені, а Гітлеризм буде цілковито знищений, заповідають офіційні совєтські кола. Кажуть, що це є льогічний вислід совєтсько-британського договору, що є піддержаний „великанськими матеріяльними засобами Злучених Держав". Росія, Британія і Злучені Держави кидають тепер усі сили до боротьби з Гітлером. І хоч ще можливо треба буде побороти деякі трудноці, остаточна перемога над Гітлером запевнена, пише совєтська „Правда". До цього додає, що Гітлер поповнив величезну помилку, допустивши до війни на два фронти. Разом з тим часопис помістив великі знимки, на яких представлено підписування британсько-совєтського договору в присутности Сталіна.

ПОКИЩО ІДУТЬ ВЗАД.

ЛОНДОН. — Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" стверджує, що в Анґлії військові знавці здають собі справу з того, що німці покищо в Совєтах таки горою, бо ідуть вперед, а совєтські війська взад. Тому кажуть, що не буде так легко з перемогою над Гітлером. Усе те залежить від того, чи совєтські війська заховають при відступі дисципліну і не дадуть німцям змоги зломити головну совєтську силу.

НА КОГО НАПАДЕ ЯПОНІЯ?

ШАНҐАЙ. — Є таке переконання, що Японія готується до нової війни. Тому і замкнула на 10 днів пристань Кобе, звідки можна відправляти війська на полудне, себто для нападу на Французький Індо-Китай, чи може Голяндську Індію, або Тайленд (Сіям). Усі ті комбінації є можливі, згідно з тими відомостями, що доходять з британських кол. Але є думки, що припускають напад на Сибір, себто на Совєти, не зважаючи на недавно заключений з Совєтами договір про ненапад. Кажуть, що договір СССР з Британією цілковито змінив ситуацію. Напад на Совєти, як кажуть, дуже правдоподібний, якщоб Німеччина віднесла над Совєтами більші перемоги і заняла Москву. Але теж кажуть, що всі ті поголоски це може бути „війна нервів", якою Японія хоче допомогти Німеччині, яка на неї натискає, щоб напала на Совєти. Також Італія заповідає участь Японії у війні.

ДОГОВІР „САМОГУБНИКІВ".

БЕРЛІН. — Юнайтед Прес подає, що нацистівський речник говорив про британсько-совєтський договір як „про договір між двома самогубниками". Далі той речник ще заявив, що Німеччина не заключить ніякого договору з Совєтами, бо змагає до знищення совєтської системи.

В КИЄВІ — ПОЛЬСЬКИЙ ПРАПОР.

СТОКГОЛЬМ. — Польська тайна радіова стація оголосила, що на університеті св. Володимира в Києві висить польський прапор разом зо совєтським. Це перший раз від 1920 р., себто від польсько-совєтської війни. Також є польський прапор на київських Золотих Воротах, що то їх ударив своїм „щербаком" ще польський король Болеслав Хоробрий. Радіо ще передає що тепер поляки і москалі ідуть разом. Таке читаємо в американсько-польській пресі як надіслане зо Швеції.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Анґлійсько-Російське Порозуміння

Вістка про порозуміння між демократичною Анґлією й комуністично-деспотичною Росією не прийшла як несподіванка, а все таки нині світ старається вгадати, яке значіння буде мати це порозуміння.

Світ дуже добре розуміє, що порозуміння між Анґлією й Росією виникнуло зо взаїмного підозріння кожної сторони, що не дивлячися на ворожнечу й війну з Німеччиною друга сторона може зробити з Гітлером угоду: боялася Росія, що це зробить Анґлія, і боялася того самого Анґлія за Росію. З огляду на те й вставлено в явні точки угоди зобовязання не робити з Німеччиною сепаратного мира; себто навіть на випадок програної кожна держава має перед заключенням договору з Німеччиною порозумітися зо своїм союзником.

У даному менті така небезпека порозуміння з Німеччиною богато більша з російського боку, як з британського. Анґлія мала вже не одну нагоду зробити сепаратний мир з Німеччиною, але за кожним разом дала до зрозуміння, що з Гітлером його робити не може. Тимчасом теперішній російський уряд уже мав угоду з Гітлером, і тим самим він не може мати ніяких скрупулів зробити з ним другу угоду. Адже теперішня війна між Росією й Німеччиною вибринула не тому, що Сталін не хотів угоди, а через зірвання угоди Гітлером. І мілітарно війна тепер стоїть так, що Росії грозить скорше небезпека розгрому, ніж Анґлії.

Скільки варта це порозуміння на випадок, коли справді вирине така ситуація, що одна сторона буде примушена робити згоду з ворогом, вказує отже минуле. У цьому звязку не від речі буде пригадати, що советський уряд ще за Леніна й Троцького зробив був сепаратний мир з Німеччиною і тому вожаки виразно заявили, що вони роблять угоду, бо їм цього треба, і цю угоду преспокійно зломлять, як їм буде це вигідно. Політика Сталіна й Молотова відійшла від політики Леніна й Троцького в багатьох точках, але в цій справі вона відай осталася та сама. При такому стані річей британсько-російська угода це властиво одностороння угода: Росія певно готова покинути свого союзника, як лише Німеччина захоче з нею робити угоду, яка буде Сталінові догідна.

Як нинішна угода вдержалась би до кінця війни, вона може мати далекойдучі наслідки на випадок, коли проти-німецька сторона виграє війну. В такому випадку Анґлія може почуватися до обовязку піддержувати советську Росію принаймні в її заграничній політиці, коли ніякої піддержки в справі комунізму від неї ждати не можна зогляду на відому заяву Чорчила. Це означає, що Анґлія може лишити Москві вільну руку в її політиці супроти немосковських народів, ба навіть супроти сусудів Росії, головно тих, що в цій війні попали під німецький вплив. У такому випадку легко була би розтрачена вся користь з виграної демократичної Анґлії.

В ПОДІБНОМУ ПОЛОЖЕННЮ ТЕЖ І — УКРАЇНА

Великий фінський музик Сібеліюс, що так добре відомий і так високо цінений в Америці, віднісся до американського народу зо закликом і проханням, щоб він зрозумів важке положення Фінляндії й не відвертав своїх симпатій і свого серця від неї, коли вона змушена знову бути в війні з большевизмом, з СССР.

Всі ми добре памятаємо, як ціла Америка була по стороні Фінляндії, коли той малий і геройський край заатакували Совети, та коли Сталін післав тамтуди великі воєнні сили, щоби знищити „напасника", а принаймні покарати його і забрати від нього якийсь кусень землі. Цілий світ не знаходив тоді слів обурення на цинізм Сталіна, що володіючи якими 190 мліонами людей, проголосив, що іде проти „напасника", що так добре відомий зо своєї миролюбности. Крім цього всі знали, що цей „напасник" це край, що має всього кілька міліонів людей, що заняті управою ріллі, а не воєнним ремеслом. Та вже найбільшими симпатіями тішилась тоді Фінляндія таки в Америці. Вонаж є тою країною, що одинока з усіх европейських держав чесно сплачувала Америці свої довги... Вона теж і відома зо свого спортового духа, зо спортових чемпіонів, а це теж в Америці багато значить. Тому і не диво, що в тих часах фінський посол у Вашингтоні був чи не найпопулярнішою фіґурою. Не було дня, щоб часописи не приносили якоїсь новинки про нього, щоб його кудись не запрошували, та щоб не подавали до загального відома його думок про політичні справи і т. п.

Усе те було на ділі зовсім природним явищем. Геройська Фінляндія заслугувала на це своєю мужньою поставою супроти Советів.

Та згодом зачало те все мінятись. Головно в звязку з наступом Гітлера на Скандинавію. Фінляндія не пішла тоді війною проти Німеччини, а навіть була змушена робити дещо таке, що не було Аліянтам на руку, а було помічним для Німеччини. Але щож інше тоді робити. Фінляндія, обезсилена війною з Советами і маючи їх далі під боком? Прецінь Совети могли кожної хвилини знову кинутися на неї, як кинулись на Естонію, Латвію, Литву і т. д.? Очевидно, що й тепер Фінляндія опинилась в тяжкому положенню, коли зачало заноситись на німецько-советський конфлікт. З Советами було їй неможливо йти, а Німеччині не було сили противитись, бо в такому разі малаб та мала держава проти себе аж двох ворогів-великанів. А крім того так сталось, що самі Совети зачали її атакувати.

Ось це є те трагічне положення, в якому опинився фінський нарід і яке заставило старенького Сібеліюса апелювати до американського народу, щоб він не судив надто гостро політичні потягнення фінського уряду, а відчув, що Фінляндії не можливо інакше поступити, бо вона не може йти разом з большевизмом, що є її головним ворогом, а також ворогом усіх, що дорожать свободою.

Не знаємо, чи ті слова Сібеліюса промовлять до аліянтських політиків, чи тих, що керують війною, бо вони примушені глядіти тільки в одну сторону, себто в таку, щоб якнайскорше віднести перемогу, себто виграти війну з Гітлером, заставляючи всіх і вся до боротьби з ним. Та американський загал, як відчуваємо, таки буде з Сібеліюсом і фінським народом. Він зрозуміє траґічне й надзвичайно складне положення Фінляндії, що сусідує з московським медведем, що постійно їй загрожує. І не буде дуже кидати каменем на фінський нарід.

Думаємо, що не треба витрачувати багато слів на те, щоб доказувати, що Україна й український нарід находиться у такому положенню, що є дуже подібне до положення Фінляндії й фінського народу. Україна добре знає, що значить московська неволя, зокрема, що означає большевизм, який переплатили своїм життям міліони найкращих українських людей. Тільки так є, що Україна не була в Америці навіть в такому положенню як мала, але незалежна Фінляндія, що здобула собі тут таку велику симпатію. Український нарід, не маючи своєї держави, не мав нагоди виявити себе перед американським народом і урядом, чим він є, які уявляє собою прикмети. Його заступала тут московська рука, московські урядові представництва, самі москалі й не-українці. Це вони говорили і діяли теж і за 45 мліонів українців, що то не могли вдержати своєї держави теж і тому, що Аліянти, з минулої війни до того не допускали, підпираючи Денікінів Вранґлів і т. п.

Український нарід знайшовся знову в трагічному положенню, коли на його землі зачались змагатись дві великанські сили, з яких кожна хотілаб панувати над Україною. Тому і український нарід мусить прохати американський світ, щоб він, коли має видавати осуд, добре вдумувався в нещасливе положення України, яке куди гірше від положення Фінляндії. А як має вирозуміння для Фінляндії, то щоб мав його теж і для України...

ІРАК І ВСЕІСЛЯМСЬКИЙ РУХ

За світової війни 1914—18 р.р. Анґлія, Франція та інші держави, що билися з союзом Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії й Туреччини, зручно використали національні рухи в Австро-Угорщині та в Туреччині. Проти Австро-Угорщини були по правді всі словяни, румуни й італійці. Проти Туреччини Анґлія уміла поставити арабів. Арабам обіцяно самостійність і єдність. Тому арабські племена завзято билися проти турецького панування, разом з християнами, хоч султан турецький був каліфом, головою мусульманського світа. Так араби вступили в нову добу свого життя: місце реліґійної ідеї заступила ідея національна.

На чолі арабського національного руху за світової війни стояв шериф Гуссейн, володар Мекки. З ним договорилися були анґлійські дипльомати, що майбутня незалежна Арабія буде простягатися від 37. ступня північної ширини на південь, з виїмком Адену та Санджаку Александретти. Гуссейнів син Фейсал, спільно з анґлійським археольоґом, пізнішим полковником Лоренсом, повів завзяту партизанську війну проти турків. Араби разом з анґлійцями захопили 1918. р. Палестину і частину Сирії з містом Дамаском. Арабське повстання забезпечило для Анґлії Суез, проти якого був плянований наступ турецького й німецького війська.

Анґлійський уряд, дав згоду на вимоги шерифа Гуссейна щодо „соборної Арабії". Але в травні 1916. р. Анґлія заключила тайний договір з Францією про поділ арабських земель. Франції мала припасти Сирія і територія аж за Тигром, з містом Моссулом, багатим на нафту. Під анґлійський вплив мали підпасти Палестина і межиріччя Тигру та Евфрату.

Фейсал, вступивши 1. жовтня 1918. р. в Дамаск, післав військо на північ, для опанування цілої Сирії. Але араби зустрілися тут з французькими полками. Фейсал мусів задовольнитися Дамаском і відсіль почав державне будівництво Арабії. Щоб добитися арабам права, забезпеченого анґлійським урядом, Фейсал їздив на міжнародню конференцію в Париж (лютий 1919. р.). Але тут його приняли так як і українських дипльоматів, що домагалися тоді визнання України державами Антанти. Фейсал побачив, що соборної Арабії Анґлія і Франція не хотять. Тоді він спробував утворити незалежну Сирію. Національний сирійський конґрес проголосив 8. березня 1920. р. самостійну Сирію і дав сирійську корону Фейсалові. Але незабаром конференція великодержав у Сан Рено ухвалила, що, згідно з попереднім договором Франції з Анґлією, Сирія має бути „французьким мандатом". Сирійські араби взялися до зброї, але були розбиті французьким військом. Король Фейсал мусів тікати, пославши протест до цілого світа проти французького насильства над правами арабського народу.

Також в Мезопотамії, між Тигром і Евфратом, Вілсонові тези про самовизначення народів зміцнили національні стремління серед арабів. 1918. року цю країну захопила Анґлія. З допомогою Фейсала в Сирії був на початку 1920. року скликаний мезопотамський національний конґрес. Цей конґрес запропонував корону Іраку братові Фейсала — Абдаллагові. Але конференція в Сан Рено, що віддала Сирію французам, присудила Ірак анґлійцям, як мандат.

За попередніми договорами Франції з Анґлією Моссул мав належати французам, однак так склалося, що ці нафтові поля лишилися в анґлійських руках. Цього Анґлія після довгих переговорів досягла. Тоді іракійці почали збройну боротьбу з анґлійським військом. Анґлійці побачили, що треба зробити уступки арабам. 23. серпня 1921. р. вигнаний французами з Сирії король Фейсал, був проголошений у Баґдаді королем Іраку. За фейсалом стояла анґлійська військова сила і дипльоматія. Через рік король Фейсал підписав з анґлійцями договір, в якім сказано, що король Іраку буде радитися з „урядом Його Британського Величества у всіх важних справах, які торкаються міжнародніх і фінансових зобовязань та інтересів Його Британського Величества".

Цей договір фактично забезпечував господарювання Анґлії в Іраку. Треба було затвердити договір волею народа, через вибраний парлямент. По ріжних перешкодах удалось перевести вибори до іракійського парляменту, який затвердив договір з Анґлією. Пізніше ухвалено новий договір у січні 1926. р., яким мандат анґлійський над Іраком визнано на 25 років, але цей мандат міг вигаснути й раніше, а саме з моментом, колиб Анґлія дала згоду на вступ Іраку до Ліґи Націй.

Після довгих переговорів королеві Фейсалові вдалося добитися анґлійської згоди на вступ Іраку до Ліґи Націй (1929. р.). Однак цим актом іракійці не досягнули повної незалежности. Анґлія не могла зректися муссольської нафти, для якої збудовано нафтопровід аж до Гайфи в Палестині. Іракійський уряд підписав тоді новий договір з Анґлією. Заключено між обома державами союз на 25 років, Анґлії забезпечено контролю над закордонною політикою Іраку і дано право мати летунські площі на території Іраку.

Після смерти короля Фейсала 1923. р. на трон вступив його син Ґазі. За його влади внутрішня боротьба партій в Іраку загострилася, а ще гірше після його смерти, коли іракійським реґентом став Абдул Іллаг. Державний переворот ішов один за другим, множилися політичні вбивства міністрів. Рівночасно зростав арабський націоналізм в Іраку і все голосніше лунало домагання повної незалежности держави. Ненависть до Туреччини, що була між арабами за світової війни зникла. Навпаки, відродилося давне чуття реліґійної і культурної спільноти між ісламськими народами. Від Марокка і Тунісу через Єгипет, Арабію, Туреччину, Персію (Іран) аж до Афґаністану та Індії ідея солідарности ісламських народів охопила великі маси Магометових вірників. Цей ісламський рух хотів прихилити до себе голова італійського уряду Б. Мусоліні, якого підчас його подорожі в Північній Африці проголошено оборонцем Ісляму 1937.

Анґлійці відчули в цій політиці італійського уряду загрозу для себе, бож більшість ісламських народів належить до британської імперії. Цим побоюванням дав вираз відомий, як високий комісар Анґлії в Єгипті, лорд Ллойд у своїй промові в Лондоні:

„Я думаю, що Британська Імперія не може існувати без повної піддержки мусулманів у цілім світі. На мою думку Іслям у своїй духовій єдности є одна з найістотніших сил сьогоднішнього світа. І я буду завсіди все робити, що є в моїй силі, щоб привести Анґлію всюди в світі до приязних відносин з Іслямом".

І дійсно, Британія докладає весь час усіх зусиль, щоб мати мусулманський світ по своїм боці. Теж і держави „осі" змагають до цього. І Советська Росія, що від початку революції рахувала на ісламські народи, як на союзників, намагається весь час поширити свої впливи теж і на мусулманський світ.

АРЕШТИ МОСКАЛІВ В ІНДО-КИТАЮ

В Французькім Індо-Китаю виарештовують комуністів, а також усіх москалів, а це тому, що загострились відносини між Францією і СССР.

СОВЄТСЬКО-ЯПОНСЬКИЙ ДОГОВІР ДАЛІ В СИЛІ

Таке заповідає советське радіо з Москви, зазначуючи, що советсько - британський договір не є ніякою перешкодою для дальшого існування договору про ненапад між Японією і СССР.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Історична повість.

(3)

— Я дуже радий з такого учня, мій Богдане. Бачу, що ти християнин не тільки на словах. Живи й далі по заповідям божим, а будеш щасливий і спасенний.

Богдан виходив із келії о. Андрія із сяючим радістю обличчям. Йшов сміло, бо вказали йому дорогу, що була йому по нутру і якої собі бажав. Тепер його вже ніщо не зможе спокусити, щоб відступив від батьківської віри. О. Андрій знає все краще як другі, він все знає. Як він відгадав його спогади, що тільки блискавкою промайнула йому через голову...

II.

Скоро переконалися патри єзуїти, що цього впертого шизматика Хмельницького ніяким чином на латинство не повернуть. Найкращі, випробувані вже на інших прозелітах, засоби, тут не придавалися на ніщо. Радо булиб його позбулися, колиб не протекція гетьмана Жулкевського, що з ним не хотіли задиратися. То й дали Богданові спокій.

Від розмови з о. Андрієм, Богдан мов відмінився. Перш усього став домагатися, щоб міг у неділі та свої свята ходити до церкви. І на це йому позволили. Не хотіли давати православним батькам приводу до протестів та зражувати їх до всіх шкіл.

Та Богдан не вдоволився ще тим. Він відокремився від паничів латинської віри та став гуртувати біля себе православних, піддержувати слабодухів.

А все таки терпіли його три роки. Богдан ставав з кожним роком розумніший, а його праця над здержанням православних від відступства була чим раз успішніша. Його вплив, як першого учня в лицеї, ставав чим раз більший. Часто заходив він до Ставропігійського Брацтва і тут у розмовах із старшими набирав нової сили до боротьби за православну віру.

Цього було патрам за багато. Та не можна було його так просто прогнати від себе. І тому рішили, післати його до свого ліцея в Ярославі. Там немає стільки шизматиків, там його вплив не буде такий шкідливий.

Написали до сотника Михайла Хмельницького листа. Не щадячи для Богдана похвал, доводили, що для нього львівський ліцей не вистарчає, що варт післати його на дальшу науку до вищого ліцея в Ярославі.

Батько погодився на те, й вже найближчого року поїхав Богдан до Ярослава.

Боляче було молодому юнакові розставатися з учителем і другом, о. Андрієм. Обидва плакали прощаючись.

— Не забувай мене, мій сину — говорив о. Андрій — і не забувай того, що я тобі одного разу сказав. Тямиш? Там — стрінуть тебе ті самі, а може ще й більші спокуси, та ледви чи стрінеш там щирого приятеля, що в сам час перестеріг би тебе перед небезпекою.

Богдан аж душився, здержуючи ридання, що всею силою виривалось йому з грудей.

Поїхав...

В Ярославі опинився Богдан серед подібних, та дещо відмінних обставин.

Ярославські патри мали вже докладні відомости про цього впертого шизматика від своїх львівських товаришів, і тому до єзуїтського конвікту його не приняли. „Не можнаж пускати такої паршивої вівці в кошару, між слухняних овечок", — говорили між собою патри. Може й до ліцея булиб його не приняли, колиб не протекція могутнього пана Жулкевського. Дехто радив представити гетьманові впертість і бунтарські нахили хлопця, та вони зрозуміли, що тут нічого не вдіють. Цей пан, хоча ревний католик, не вагається шизматикам ставити церкви. На це немає ради. Хай вже ті три роки Богдан вибуде в ліцеї, а потім з Богом!

І так воно сталося. Богдан присвоїв собі в цих трьох роках, що їх перебував в ярославському ліцеї, усі тодішні схолястичні мудрощі, що їх вчили єзуїти, навчився добре латини й вернувся до свого любого Чигирина.

І батько й мати були йому дуже раді.

Мати мріяла про те, що Богданко візьме собі жінку, та займеться господарством, що досі лежало виключно на її голові, бо батько, занятий військовими справами, не мав на те часу.

Що інше думав батько, та не сказав цього відразу. Дожидав, щоб син відпочав по науці. Врешті каже до нього:

— Ти, Богдане, добув книжкову науку, як мало хто із твоїх однолітків в Україні. А тепер треба тобі набратися козацького розуму. Пора тобі сину на Січ поїхати. Тобі вже двадцять літ. Треба навчитися й того, що козакові знати треба. Латина латиною, але й шабля важна річ, і не знати що важніше. Тобі не бути нічим більше, як козаком. Слава Богу, що ти побув шість літ між єзуїтами, та не скривив душею, а то був би втратив любого сина. З тебе вийде козак на славу роду Хмельницьких, та без запорізької січової школи цього не буде. А там на Січі матимеш небудьякого вчителя. Там гетьманує тепер славний Петро Конашевич Сагайдачний, мій добрий знайомий, і я йому пригадаюся. Перед ним татарва з самого страху вмірає, а султан турецький зубами скрегоче з люті, що не може йому нічого зробити. Тільки ти, Богдане, вважай та слухайся, бо Сагайдачний жартів не знає. У походах він такий строгий, що за неточність у службі людей розстрілює. Здається рідного батька не пощадив би. За те для доброго козака, мов рідний батько.

— — — — — —

Богдан вибрався на Січ. Батько дав йому на дорогу все, що козакові треба. Вибрав найкращого коня з табуну і дав йому десять козаків зі своєї сотні, що мали його проважати аж до самої Січі.

(Дальше буде).

„ОБСМАЛЕНА ЗЕМЛЯ"

(З канадійського часопису „Український Голос").

Говорить „Фрі Пресс":

„(Сталін) пропонує держатися китайської політики обсмаленої землі. Це значить, він сподіється відступати поволи і безконечно, лишаючи за собою край знищений, порожний і голий, стайні без худоби, поля без збіжжа, фабрики поломані та посаботажовані, дороги та залізниці понищені. Він накликає свій нарід, аби помагав йому в цім ділі, де потрібно буде відступати. Терпіння, які це потягне за собою для соток тисячів, ні — міліонів, його народу, є неописані. Одначе це є терпіння, на які пішов китайський нарід кілька літ тому з наслідками найповажнішого рода для Ніппону. Коли це правда, що націоналізм російського народу і мораль, яка його піддержує, є найсильнішим чинником в їх опорі, то зовсім можливо, що Росія може зробити той самий осяг, що Китай. З нашої точки погляду такий опір міг би бути незрівнаною допомогою".

Іншими словами „Фрі Пресс" не має нічого проти цего, аби Сталін спалив і знищив цілу Україну. Це була би „незрівнана допомога" до поборення Гітлера. Одначе й Гітлер не такий дурний. Того самого дня коли „Фрі Пресс" одушевляється проспектом переміни України в „обсмалену землю", телеграма Асошіейтед Пресс з Берліна подає коментарі тамошнього часопису „Льокальанцайгер". Ось вони:

„Коли росіяни понищать свої харчі, то мусять голодувати. Це є абсолютно певне, що Німеччина в своїй боротьбі за існування не дасть ані одної унції хліба до розпорядимости большевицького населення".

Ми не знаємо, наскільки „Льокальанцайгер" висловлює погляди німецького уряду, одначе, як би він був навіть опозиційний (а такого звіра в Німеччині нема!), то є причина здогадуватися, що в цім випадку уряд готов піти за його радою. Предвиджує це „Фрі Пресс", коли згори заповідає, що „терпіння, які це потягне за собою для соток тисячів, ні — міліонів, народу, є неописані". Правда, „Фрі Пресс" „великодушно" висловлює ще припущення, що російський нарід може собі позволити на ці терпіння, як що його націоналізм є найсильнішим чинником в його опорі, бо ось китайський нарід позволив собі на це кілька літ тому. Клопіт лише в тім, що розходиться тут не про російський нарід, а про український нарід, а це зовсім що іншого, і у „Фрі Пресс" також крайна пора би вже про це знати. Сталін дає „незрівнану допомогу" проти Німеччини коштом майна і життя, а не лише „терпінь", як це суґґестує „Фрі Пресс", „соток тисяч, ні — міліонів" українського народу. **Українського, не російського!** А цей нарід так само добровільно не віддає себе в жертву на жорстокий поклик Сталіна, як несповна десять літ тому не йшов добровільно на голодову смерть, на яку післав Сталін пять до десять міліонів того самого українського населення, що не хотіло приставати на колективну господарку. Як в голодові роки український нарід міліонами гинув тільки тому, що Сталінове військо **силою** відбирало в українських селян хліб, так само і тепер воно лишається на другий голод лише тому, що військо, котре перед німцями втікає, находить ще доволі часу і сили, аби безпомічні українські села палити, усе майно грабувати, а чого не може зграбувати, те в інший спосіб нищити. Говорити про „російський націоналізм" того українського народу, це такий самий глум, як говорити про англійський націоналізм Де Валери.

Але навіть як би справді на Україні був чомусь не український, а дійсний російський нарід, як би російська армія перемінювала не лише українську, але й дійсну російську землю в „обсмалену землю", як би усе нищила по самий Урал, або й по Лену, то „Фрі Пресс" повинен не забувати, що робилаб вона це не для народу Сталіна. Не тільки український, але й російський нарід не є народом Сталіна. Сталін — грузин і для російського народу він чужинець мало що менший, як для українського народу. Зрештою те, що він зробив з своїми старими партійними товаришами, з найближчими своїми давнішими приятелями, — Бухаріном, Зіновєвом, Каменевим, Риковим, Томським, Тухачевським, Ягодою і сотками та тисячами інших — це вже досить добрий доказ його безсердечности, безоглядности та жорстокости.

Коли обставини склалися так, що Советська Росія опинилася між ворогами Німеччини так само, як Велика Британія і коли Велика Британія обіцяє Советській Росії допомогу, то хотілося враз з тим сподіватись, що Велика Британія буде бодай трохи старатися впливати на Сталіна, аби він не допускався нових жорстокостей. Колиж замісць цего приходиться навіть в Канаді обсервувати одобрювання його жорстокости, що напевно має потягнути „сотки тисяч, або й міліони" жертв, то це для нас розчарування в найвищій мірі. Питання є, що сказав би „Фрі Пресс", як би уряд Великої Британії пішов при сподіванім німецькім наїзді Великої Британії слідами Сталіна і казав палити міста та села, забирати усе майно, яке можна вивезти, а міліони свого населення лишав в голоді та без даху над головою на клопіт для Гітлера.

Отут і можна приложити оповідання про суд Соломона.

„ЗА НАШУ І ВАШУ СВОБОДУ", КАЖУТЬ СОВЄТИ ДО ПОЛЯКІВ

МОСКВА. — Советське радіо знову відізвалось до поляків зо словами: „Поляки від Чорного моря по Балтик..." Далі заповідається, що день польського визволення вже близький, бо російські війська борються теж і за освобождення Варшави. Кажеться, що російський нарід проливає кров „за власну і вашу свободу". Радіо взиває поляків до безпощадної боротьби з німецькими фашистами.

ХОЧЕ СТАТИ АМЕРИКАНСЬКОЮ ГРОМАДЯНКОЮ.— Америка має договір з Норвеґією, на основі котрого навіть люди, що родилися в Америці, якщо вони живуть постійно в Норвеґії, стають норвезькими громадянами. Те сталося з Сиґрідою Ґуріє, що родилася в Бруклині, Ню Йорк, але поїхала дитиною з родичами до Норвеґії. Приїхавши нині до Америки й заживши у Голівуді, вона старається добути американське громадянство, котре вона втратила на основі цього небувалого договору.

ГЕЛИФЕКС — ДРУГИЙ ҐІБРАЛЬТАР

Пристань Гелифекс відграє сьогодня величезну ролю. Це справжня британська цитаделя на північно-американським континенті.

Хоч Гелифекс не є найбільшою в світі пристанею, але нині цілком певно найрухливішою. З неї виплиає найбільше кораблів, а є це головно конвої, призначені для охорони транспортів, що призначені для Британії. Під зиму це число приїзджаючих і відізджаючих кораблів повторилось. На тому заробляє місто, де вже нема безробітних, як і ціла Нова Шкотляндія, а з нею і ціла Канада.

Гелифекс ще раз стається Ґібральтаром західнього світу, теликою перехрещуючою дорогою імперії, де гіндуський турбан (завій) є майже чимсь таким звичайним як клиновата шапка королівсько-канадійського летуна.

Докази, що Гелифекс з природи вже є перехрестною дорогою, находимо на кожнім кроці. Стрункий, бльондин, австралійський вояк, кидається в крісло стрижія і каже: „Коротко обстрижіть, бо не знаю де або коли буду наступний раз стригтися".

До головної іміграційної кватири прибуває громадка китайських моряків, свіжо виратуваних зо сторпедованого вантажного корабля. „Чудові, не до увірення люде, ці китайці", говорить їхній англійський товариш; кожний з них, неначе прикований, держався призначеного місця, коли нас влучила торпеда.

Нерозуміючи ні слова, китайці вищирили зуби, притакуючи: „Гарно, гарно", — це все, що вони вміли сказати.

Три новошкотці є міністрами в канадійськім федеральнім кабінеті. Ними є: Й. Л. Релстон, міністер краєвої оборони, ранений три рази в попереднім світовій війні і нагороджений Хрестом Вікторії за те, що наражав життя для ратування ранених товаришів. Другим є міністер національної оборони для морської служби. Він теж був ранений в попередній війні і лишений на дорозі до Монс як нежиий. Третім є міністер скарбу.

Нова Шотляндія, а передосім пристань Гелифекс, були британійським вихідним місцем для заатакування французів у Північній Америці в 18. століттю. Парлямент піддержав матеріяльно цих кольоністів в 1749. р. і вислав їх до пристані Чебукто, в Екедії, яка опісля зістала названа Гелифексом.

Опісля наступили французькі та індійські війни, а далі Американська Революція. Гелифекс постачав вояків для британців. У часі Наполеонських воєн королівсько-англійська маринарка держала в пристані велику фльоту. Волф плянував звідси здобуття Квебеку. І саме в часі війни в 1812. році сталося те, що створено перші на світі модерні конвої в Галифексі, які ескортували кораблі, через американську бльокаду, а які були обсаджені британськими вояками.

Подібно малася справа в часі Кримської і Бурської війни. Великий добробут наступив в Гелифексі в 1914. р. Тут збиралися конвої і тут була північно-атлянтійська база для британійської фльоти, а опісля для американців. Тут теж громаджено всякі припаси для вояків, що вдавались до Франції. На тому Гелифекс збивав гроші, як і в давнішних війнах.

Та новошкотці не вдоволялись лиш тим, що тягнули користи з війни. Вони також боролись по стороні британців по цілім світі. Новошкотець був першою канадійською жертвою в бурській війні.

Гелифекс є відомий також зо своїх духових вартостей, якими збогатив Британську Імперію. Тут основано протестантську церкву св. Павла, найстаршу в цілій британській Північній Америці.

Одначе Гелифекс і терпів через війни, бо находився часто близько поля боротьби. Найбільшою карою була ця, що спіткала його в 1917. р. Наступила тут тоді колізія двох кораблів. Оден з них був наладований амуніцією, призначеною для Франції. Корабель з амуніцією поплив до вузин, де Гелифекс наближається до морського берега і тоді повстала на нім пожежа. Експльозія потрясла цілим містом і знищила велику його частину. Около 2,000 осіб згинули; 10,000 лишились бездомними, а тисячі інших гелифексців стратили зір, оглухли або були тяжко покалічені.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШАРОН, ПА.

Перший Український День.

Ще ніколи не бачила наша громада так гарного й численного здвигу, як на Українському Дні, 29. червня, який урядили спільно організації при укр. прав. парохії, в городі „Френк-Кроса", в Мезурі, Огайо. З рана було хмарно і виглядало на дощ, але в полудне випогодилося і вже в першій годині город був заповнений людьми.

Приїхали босом громадяне з Нюкесел, зо своїм хором і шкільними дітьми. Приїхали й близькі сусіди з Йонґставну, також з хором із дітьми. Найбільше старань в цій численній участи громадян з Йонґставну можна завдячувати п. П. Саґліці, що теж постарався, що з цього дня і програми знято кольорову фільму.

По полудні почалася програма. Виступили танцюристи школи Авраменка з Шерон, що їх навчив п. Арсеній і відтанцювали гарні національні танці. Виступили спільно злучені хори, числом 60 душ, а саме: „Кобза" з Шарону, „Сурма" з Нюкесл і „Бандурист" з Йонґставну, які, під диригентурою о. С. Мусійчука відспівали вязанку українських народніх пісень. Промову виголосив п. Максим Оленич, з Йонґставну, зясувавши коротко значіння таких днів, що то витворюють любов і братерство, та підкріплюють віру в краще завтра України. Він накликав, щоб любити американську вільну країну та працювати в згоді, теж і для визволення України.

Привіт від громади з Нюкесел зложив її предсідник п. Іван Дацко, а з Йонґставну п. Саґліца, що заявив, що радіє з такого Дня і зєднання цих громад, в чім є заслуга працівника й любителя свого народу о. С. Мусійчука. Оба бесідники давали запоруку, що любов і згоду цих громад не розібють ріжниці між епископами і священиками, ні політичний та релігійний фанатизм.

Найкращою точкою програми були діточі вправи злучених шкіл всіх трьох громад, також під управою о. С. М. Сонічко осяло діточі личка, а рухи їх у вправах і живі пісні доказували, що не вмерла Мати Україна, як будуть діти тут в Америці отак працювати.

Потім діти ще заспівали кілька пісень до концерту. При кінці відбулися перегони і веселі гри та спортові змагання. Зі всього цього знято фільму.

Не можна забути, що привіт і подяку присутнім гостям й своїм зложив гарними патріотичними словами предсідник шеронської громади, молодий тут роджений п. Михайло Цап.

Він з своїми активними комітетовими й іншими громадянами постарався, що цей День випав гарно й успішно.

При кінці програми промовив о. Мусійчук і візвав до згоди й братньої любови. На народні потреби зібрано $6, які переслано через Обєднання на найбільш конечні народні цілі.

Ол. Попів.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. М. — Надісланий витинок з американської газети дістали. Чому дивуєтесь? Хіба мало є там у Ваших сторонах большевиків і задурманених кацапством? А коли приложив до цього свою руку хтось з наших, то й це не таке диво. Прецінь Шевченко писав: „Не так ті вороги, як добрі люди..." Але при чому тут Ваша заввага, що наш нарід темний, а „Свобода" — „нераз хвалиться, що ніби виховує нарід!". А чи не виховують його Шевченко і Франко? Або українські герої, що кладуть свої голови? А як з Вами? А Ви що робите? Таж Ви перші найбільше винні, що там така темнота. По письмі бачимо, що Ви освічена людина. Виглядає, що місцевий священик, бо підпис придуманий. Якаж у Вас народня робота? Громада стара і велика. Маєте своїх лоєрів, учителів, тощо. Мабуть і діти Ваші покінчили високі чи найвищі школи, то й є кому попрацювати. А чи працюють? Виходилоб, що „Свобода" має за Вас усіх те зробити, що в першу чергу Ви самі обовязані робити. Чи не булоб добре вдуматись в Франкову правду, і в першу чергу дбати про те місце, на якому стоїться, про ту громаду, в якій живеться. І то дбати так, щоб нам здавалось, що від того місця залежить доля цілого народу. Ви самі й близькі Вас дбайте за те, щоб у Вашій місцевій американській газеті було поміщене таке, що відповідає нашій гідности і чести. Нам треба праці нас усіх, а не тільки одної газети, організації, чи особи. Не одною „Свободою", а спільною працею усіх нас, зможемо піднести наш нарід на справжню височінь.

ПОЧВІРНИЙ СОЮЗ

ТОКІО. — Японський часопис „Асаґі" заповідає, що тепер повстане союз чотирьох потуг: Великої Британії, Злучених Держав, СССР і Китаю. Той союз, каже часопис, буде звернений не тільки проти Німеччини, але теж і проти Японії.

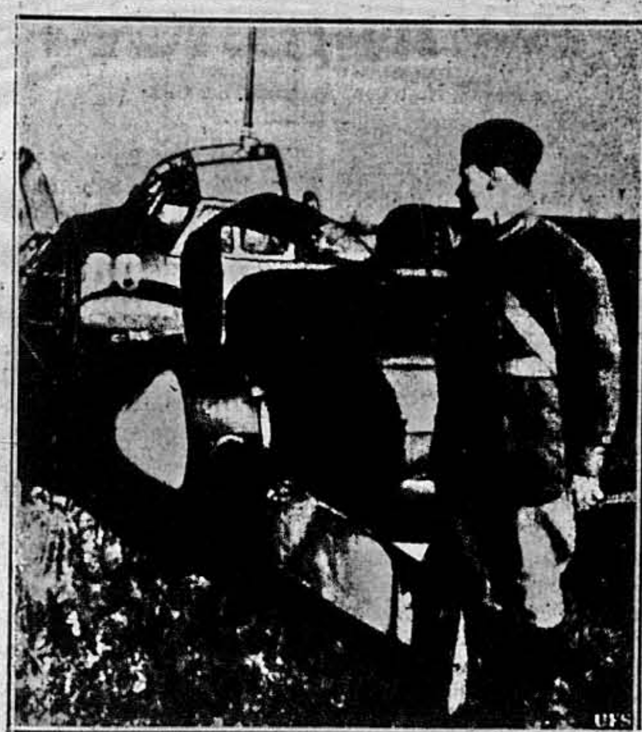

З РОСІЙСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ ВІЙНИ.—Російський вояк на сторожі коло розбитого німецького літака.

ЗБОЛШЕВІЗОВАННЯ „ТРЕМБІТИ"

„Заря Востока", з 29. квітня, орган Центрального КПб Грузії пише про виступ львівського державного хору „Трембіта" між іншим наступне:

„Державний хор „Трембіту", в його сучаснім складі зорганізовано по визволенні Західної України і Білоруси з ярма польських панів. Колись це був невеликий колектив, складений переважно з селянських інтелігентів, які тоді не мали змоги занятися якоюсь іншою працею. Хор подорожував по селах Західної України і проводив розмаїте злиденне існування. По устійненні советської влади в західних областях України хор було перебрано на державний кошт. Склад його було збільшено з 20 до 80 осіб (32 жінки і 48 чоловіків). Хор складається тепер з українців, поляків і жидів. Більшість їх дістала спеціяльну музичну освіту. Репертуар хора складається з пісень українських та інших советських народів і з оригінальних творів советських композиторів. Сучасна подорож містами СССР є для хора значною і цікавою подією. Вона знайомить його з величезною соціялістичною розбудовою держави, з культурами советських народів, національним і соціялістичним змістом, збогачує його програм новими творами..."

Стільки говорить тов. Ф. Бойченко, директор хору. Про програму його виступу 27. IV в Тифлісі повідомляє часопис:

„Концерт розпочався „Піснею про Сталіна", потім було виконано „Наклеп" з „Севільського голяра", „Ноченька" з опери „Демон" і народні пісні „Сонце низенько", „Закувала та сива зозуля" і інші..."

Отже з хору, що „провадив злиденне існування", але був українським, зробилась „Трембіта" знарядям славлення Сталіна та пропаганди московського імперіялізму. Ось так виглядає московський „поступ" на Україні.

МАРШАЛ СИГМУНД ВІЛЬГЕЛЬМ ЛІШТ, котрий, кажуть, заняв становище румунського диктатора, генерала Антонеску.

ГІРКІ СЛОВА ПРАВДИ

В містечку Брейсбридж, Онт. ветерани із попередніх війн мали свої сходини. На тих сходинах промовляв підполковник С. Ламберт, закликаючи молодих канадійців вступати в ряди канадійської армії та спішити на захист батьківщини. У своїй промові він ствердив той факт, що канадійці французького, російського, італійського та німецького походження не вступають до армії, тому вони не мають права жити в цій країні; користати із громадянських привілеїв та жити під охороною „Юніон Джека". Їхня байдужність погано впливає на молодих людей. Такій байдужності повинен бути положений кінець!

Для українців, канадійських громадян, важне те, що їх не вичислено в цій промові та не зараховано до числа отих байдужних. Значиться — українці виконують свої громадянські обовязки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНҐСТАВН, О. — Піврічні збори Бр. св. Петра й Павла, від. 274., відбудуться в неділю, 20. липня. Обовязком кожного члена є бути на піврічних зборах та почути звіти за піврік. Члени, котрі ще свої діти не вписали до У. Н. Союзу, приведіть на збори, або дайте секретареви знати, то зайде до вашої хати і впише; тепер У. Н. Союз має нові поліси для дітей. — Мих. Волощак, предс.; Микола Пашович, кас.; П. Сильчак, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Піврічні збори Тов. ім. Стефана Мельничука, від. 331., відбудуться в неділю, 20. липня, точно в годині 2. пополудні. Проситься всіх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, прийти на ці збори на означений час, бо маємо більше справ до полагодження, а також піврічне справоздання. — О. Гнатюк, предс.; М. Ключка, кас.; А. Романюк, секр.

АКРОН, О. — Піврічні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 295., відбудуться в неділю, 20. липня, в годині 1:30 в гали церковній, Washington & Abel Sts. Обовязком всіх членів явитися на збори. — М. Філяс, предс.; М. Петруха, кас.; В. Пулк, секр.

ЛОРЕЙН, О. — Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться 20. липня, в годині 1. пополудні, в гали 2545 Іст 33. Стр. Проситься членів прийти начас. — М. Шемичик, секр.

ЛІТЛ ФАЛС, Н. Й. — Піврічні збори Тов. Зап. Січ, від. 330., відбудуться в неділю, 20. липня, в год. 2. пополудні, бо 13. був пікнік. Проситься всіх членів явитися на збори, бо буде справоздання за 6 місяців. — Ф. Скібінський, предв.; М. Копанишин, кас.; Н. Паламар, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Піврічні збори Бр. св. О. Николая, від. 104., відбудуться в неділю, 20. липня, в годині 3:30 попол., в У. Н. Домі при Стейт Стр. Кожний член повинен явитися й вислухати справоздання уряду й контр. комісії за 6 місяців. Секретар ще раз розяснить ті нові діточі поліси, котрі ввійшли в життя на останній конвенції У. Н. С. Проситься всіх членів, котрі довгують до Братства, щоби вирівнали свої довги. Також будеться приймати членів, як старших так і дітей, без вступу. — За уряд: Т. Ющак, предс.; М. Вітів, кав.; Г. Мисак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в неділю, 20. липня, в церковній гали, 127 Парк ул., точно в год. 2. пополудні. Упоминається членів прибути начас, щоби не сидіти в гали в таку гарячку. Контр. комісія має здати справоздання за 6 місяців цього року. — П. Воляник, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Самцара, секр.

ЗАПОРОЖЖА

Написав **А. Чайковський.**

(1)

I. Вступ.

Чимало в нас говориться і пишеться про Запорожжа, про запорожських козаків, про їх славні боротьби з невірними, ворогами хреста, про їх славні походи на турецькі та татарські землі, про боротьби з ворогами України. У нас про цю нашу бувальщину співається пісні-думи.

А однак український загал, хоч лине серцем до тої нашої славної бувальщини, до слави, не має про Запорожжа доброго розуміння і бачить те історичне Запорожжа неначеб у мряці без ясних, виразних контурів і обрисів.

Про Запорожжа писалося, і тепер пишеться на двоякий лад. Польські та московські історики здебільша, а популярні письменики в повістях і романах представляють Запорожжа як обеднання усякої дикої наволочи, котра жила грабунком, не мала у себе ніякого закона ні моралі і поповняла такі злочини і варварства, що аж диво, що Господь не покарав їх содомським вогнем. Досить прочитати повість польського письменника Генрика Сенкевича „Огнем і мечем”, про один побут польського шляхтича на Січи, щоб не відвернутися з відразою від того препоганого кодла, і соромитися тої сторінки нашої історії, в котрій Запорожжа відіграло головну ролю.

Другі знову письменники, граючи на струнах романтичного сентименту, ідеалізують Запорожжа в поезії і прозі, що читача доводить аж до задуру. Та ні одно ні друге не доведе до зрозуміння того, як було справді.

Хочу піти середною дорогою і на підставі тих матеріялів, які у мене під рукою, зясувати читачам Запорожжа в його реальному виді. Із того нарису побачимо, що ніхто не має підстави поганити цієї сторінки нашого минулого.

Правда, що були грабунки по нашому боці, але тоді такий був час, що війна і грабунки йшли в парі, що війни велися жорстоко з метою винищення противника без огляду на те, чи то був жовнір, чи спокійний громадянин, що війни велися на кошт населення воєнної території, а грабунки називалися воєнною добичею для наємного війська, котре лиш задля тої добичі йшло на війну. А чим тепер інакше ведеться війну? Та лиш ріжниця, що грабунок називається реквізицією, а нищення населення називається інтернованням, конфінованням, розстрілами та шибеницями і заложниками. Тепер робиться те саме в рукавичках, а перше в давнину робилося голіруч.

Головною характеристикою Запорожської республики був щирий демократизм. Він випередив Европу на цілі століття. Він появився у нас тоді, коли по усій Европі людина зачиналася від шляхтича, а все проче вважалося або півлюдьми, або таки двоножним робучим скотом. Отож коли у той час в цілій Европі панував різкий поділ на кляси і стани, що з одного стану до другого не було доступу, то на Запорожжу всі вважали себе рівними, товаришами, братами з рівними правами і обовязками для всіх горожан запоріжської землі. В Европі були писані закони, котрі являлися клаптиками безвартного немічного паперу, через брак екзекутиви; на Запорожжу нема писаного закону, лиш право звичаєве, котрого всі мусіли слухати, котре мало за собою сильну екзекутиву влади, і мало силу свої постанови перевести в життя.

Запорожська земля мала лиш два слова, котрі робили її симпатичною для кожного, котрі притягали до неї людей і причинялися до її розросту; воля і рівність. Та не можна розуміти волі так, що кожному вільно було робити усе, що йому подобалося. Не був це анархізм, як дехто хоче мати. Воля родила обовязки, а в тім вона полягала, що хто сповнив узяті на себе обовязки, той мав волю. А рівність була у тому, що там не було ні пана ні слуги. Шляхтич гербовий, який прийшов на Запорожжа, мусів жити в братерстві і рівности з своїм колишнім підданцем, вчений мусів брататися з анальфабетом.

II. Територія Запорожжа.

З польських королів звернув перший увагу на Запорожжа Жигмонт Август. Йому прийшло на думку вжити Запорожців як певну охорону проти набігів татарської орди. Він перший загадав списати Запорожців у реєстр і взяти тих реєстровців на услуги Польщі.

Але що Запорожці через увесь час свого існування покликалися все на Баторієву реформу, то з того вийшла леґенда противна історії, що Степан Баторій був першим орґанізатором запорожського війська і великим приятелем козацтва. Від тої туманної леґенди не був вільний і наш народній ґеній Т. Шевченко. Тимчасом Баторій потвердив лиш плян короля Жигмонта Августа, надав козакам землю, але не свою, і то таку, на яку ніхто через безнастанну небезпеку перед татарськими набігами не квапився йти. Він лиш для того звернув увагу на козаків, що то була певна гранична сторожа від татарської сторони, і тому, що у той час розпочав він війну з Московщиною і треба йому було доброго і дешевенького війська, якого лише Запорожці могли достачити. Баторій старався завести реєстри козацькі та для того, щоб козацтво зорґанізувати, а лиш тому, щоби козаків взяти в тверді карби і здержати їх від набігів на турецькі і татарські землі, за що турки дуже гнівалися і грозили Польщі війною. Поза тим король цей не зробив для козаків нічого. А як він любязно відносився до Запорожців, то є доказом те, що поручив воєводі брацлавському Збаражському заманити Івана Підкову, який вертався з Молдавії до себе під позором, щоби перед королем виправдався за свій похід на Молдавію, заручаючи, що нічого йому не станеться. Коли Іван Підкова послухався, і приїхав до Львова, приказав його Баторій увязнити і на ринку у Львові відрубати голову. Даремне польські пани, які тоді були з королем у Львові, просили за Підковою, представляли, що той запорожець проти Польщі в нічому не провинився, що це булоб корисно для Польщі, колиб на молдавському государстві засів свій чоловік, котрий би при помочі Польщі прогнав турків і освободив Молдавію від турецького ярма, що Підкова пішов на Молдавію запрошений самими молдаванами — ніщо не помогло, і найкращий син Запорожжа поніс смерть на львівськім ринку в 1578. р.

Границі запорожських земель йшли так:

Від Терехтимирова на низ Дніпром до Чигирина, а в ширину по степ; — город Самару аж по річку Орел аж до ногайських степів; — через Дніпро і Дніпровий та Богові лиман на Очаківські Поля і вгору річки Богу по річку Сенюху; — від самарських степів через степ до р. Дону.

Ця територія запоріжських земель була поділена згодом на вісім повітів, які звалися паланками. Це були оселі з окремою адміністрацією під управою полковників і сотників, мали свої суди і підлягали запорожській Січи-кошові, котрий видавав грамоти на поселення. Паланки називалися так: 1) кодацька, 2) інгулецька або перевозенська, 3) бугогардовська, 4) орлівська, 5) самарська, 6) кальмінська, 7) протовченська, 8) прогноївська.

Столицею запорожської республики була Запоріжська Січ. Вона називалася теж кошем. Тут була верховна влада усього Запорожжа.

(Дальше буде).

ВИТАЮТЬ ВИЗНАЧНОГО БРИТІЙЦЯ.—Тубильці в Гонолюлю витали оноді соком з ананасів сера Виктора Сасуна, що є одним з пяти найбагатших людей світа, як він задержався там у дорозі з Англії до Шанґгаю.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Піврічні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в пятницю, 18. липня, в гали церковній, в год. 7. точно. Проситься членищь явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Контрольна комісія буде здавати справоздання за минулих 6 місяців. Тож кожна членкиця повинна прийти на збори і вислухати справоздання. Проситься, приєднуйте членів до Союзу й до Сестрицтва. — За уряд: Марія Гойсак, предс.; Марія Ходак, секр.; Анастасія Грицак, кас.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252., відбудуться в неділю, 20. липня, в годині 12:30, в парохіяльній гали, 1944 Ірі ул. Проситься всіх членів явитись на збори в справі пікніку і також заплатити свої вкладки. — І. Маґас, предс.; П. Хомин, рек. секр.; М. Батюк, фін. секр.; І. Сливка, кас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні звичайні збори Тов. Ім. Івана Франка, від. 83., відбудуться в суботу, 19. липня, в годині 7. вечером, під ч. 847 Норт Френклин ул. Проситься членів прибути на ці збори, бо маємо багато нових справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

У четвер, 10. липня 1940., в годині 8. рано по довгій недузі помер член Бр. св. О. Николая, від. 104. У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.,

МИХАЙЛО ШВАЙКА.

Покійний походив зо села Хотимир, повіт Товмач, Західня Україна. Прожив всего 55 років.

До У. Н. Союзу вступив 31. грудня 1913. року.

Похорон відбувся в суботу, 12. липня 1941. в укр. катол. церкві.

Оставив в смутку жену Анастазію, 5 дітей, 2 внуки, а то: Марію, замужну Віян; Евгенію, замужну Кафтан і Катерину, замужну Товт; двоє малолітних: Гелену й Магдалину.

Нехай вільна земля Вашингтона буде Йому пером!

Г. Мисак, секр.

ФІЛЬМОВИЙ АКТОР ВИКТОР МАТЮР
і Беті Ґрейбел, що мають незадовго побратися.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. — Піврічні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 352., відбудуться в неділю, 20. липня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів прибути на збори і вислухати справоздання з цілого пів року. Контрольори здадуть справоздання. Проситься всіх членів прийти, бо маємо кілька дуже важних справ в нових грамотах для дітей. — Р. Бандрівський, предс.; М. Окунський, кас.; М. Гавриляк, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 20. липня, в год. 12:30 сполудня, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. — Анна Васильовська, предс.; Ольга Оленець, кас.; Іванка Подола, секр.

ТАРЗАН ч. 356. — Союзник нетрів.

Маючи Тома в своїх сильних лабетах, Банчак почав ступнево затискати лабети, щоб так задушити Тома.

Але в цю хвилю зза корчів висунувся молодий лев. Це був один з тих молодих львів, з якими давніше був заприязнився Том.

Побачивши Тома і малпу, лев розлютився. Його лють була звернена проти малпи. Льви все ненавидять малп. Крім того лев симпатизував з Томом.

Молодий лев приступив до боротьби по стороні Тома. Сильний Банчак ще далі держав Тома в своїх лабетах і не випускав його.